

DE
DYSCALCULIE
Survivalgids

Annemie De Bondt
Nico De Braeckeleer

Abimo

De dyscalculie survivalgids

Annemie De Bondt

In samenwerking met

Nico De Braeckelear

Doelgroep 8- tot 14-jarigen

Voor wie kopiëren wil:

U vindt dit boek goed en wenst er kopieën van te maken. Besef dan:

- dat dit boek de vrucht is van intense arbeid: auteurs en uitgever hebben er heel wat geld en energie in gestoken;
- dat auteurs en uitgeverij van dit werk moeten bestaan;
- dat kopiëren zonder voorafgaande schriftelijke toestemming onwettig is.

©2014, Abimo uitgeverij, een uitgeefunit van Pelckmans Uitgeverij nv.

Bezoekadres Abimo: Europark Zuid 9 – 9100 Sint-Niklaas

Maatschappelijke zetel: Pelckmans Uitgeverij nv,
Brasschaatsteenweg 308 – 2920 Kalmthout

Omslag: Abimo Uitgeverij

Cover en illustraties: Josine van Schijndel

Vormgeving binnenwerk: Miet Paesmans

Vierde druk: april 2014

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in geval van wettelijke uitzondering. Informatie over kopieerrechten en de wetgeving met betrekking tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored or made public by any means whatsoever, whether electronic or mechanical, without prior permission in writing from the publisher.

D/2011/6699/81

ISBN 978 90 593 2778 8

NUR 190, 210

www.abimo.net

Abimo Jeugd

Abimo Educatief

Voorwoord voor ouders, leerkrachten en hulpverleners

Wanneer mensen wel eens naar het café gaan maar nooit alcohol drinken, zie je meteen een aantal vragende blikken. 'Gebruikelijk' kun je dit immers moeilijk noemen. 'Waarom drink jij niet?', 'Heb je nooit gedronken?'... Overal waar ze komen, moeten ze deze vragen beantwoorden, terwijl ze misschien gewoon geen reden hebben om wel alcoholische dranken te drinken, evenveel genieten van het uitgaan zonder alcohol, even gek kunnen doen... Niet-rokers worden zelden aan een dergelijk vragenvuur onderworpen, niemand die hen vraagt 'waarom ze niet roken'. Voor dyscalculie geldt hetzelfde verhaal. Er is veel meer begrip voor dyslexie (die 'andere' leerstoornis *) dan voor wie niet vlot de tafels kent, er moeite mee blijft hebben om tijdsduur te berekenen of niet snel zijn wisselgeld kan controleren.

Uiteraard moeten we **zorgvuldig omspringen met het woord dyscalculie**. Er zijn mensen die sterker zijn in talen, maar geen wiskundeknobbel

hebben. Ze halen betere cijfers voor talen dan voor rekenen, maar na veel oefenen slagen ze er toch in om tafels te kennen en eenvoudige sommen te maken. Bij hen gaat het natuurlijk niet om dyscalculie.

Er zijn echter ook kinderen die er ondanks veel oefenen, problemen mee blijven hebben om snel die dingen te doen die voor anderen geen inspanning meer kosten (en automatisch verlopen). Zij kennen hun tafels nog altijd niet. Oefeningen met betrekking tot klokkijken gaan moeizaam. Ze kunnen trucjes leren, maar zijn die na elke vakantie weer vergeten. Staat de teller nu boven of onder de breukstreep? Hoe is het teken voor kleiner ook al weer? Bij deze kinderen spreken we, na een grondig onderzoek, over dyscalculie. Vanuit de vaststelling dat er een aantal kinderen rondlopen die qua rekenvaardigheden sterk verschillen van hun leeftijdsgenoten en dat hun rekenproblemen heel hardnekkig kunnen zijn, is er (in Vlaanderen en Nederland tenminste) niet echt discussie over het al dan niet 'bestaan' van dyscalculie. Iedereen erkent dat personen met dyscalculie 'er zijn', 'een stoornis hebben', dat we ze 'moeten helpen'.

De laatste jaren wordt er meer onderzoek verricht naar dyscalculie dan een paar jaar geleden. In Vlaanderen zijn wetenschappers het zelfs al eens

over de criteria om van dyscalculie te spreken. Er is een heuse **consensustekst** verschenen (**) en het CLB ontwikkelde een dyscalculieprotocol. Bovendien zien we dat scholen meer en meer weten over dyscalculie en ook meer geneigd zijn om er rekening mee te houden. Verder is er ook **juridisch** een en ander verbeterd. Zo kwam er het recht op 'redelijke aanpassingen' om drempels te vermindern en leerlingen in staat te stellen om te tonen waartoe ze daadwerkelijk in staat zijn. Dit recht op redelijke aanpassingen werd vastgelegd in het gelijke kansen- en gelijke behandelingsdecreet van 10 juli 2008 en in het VN-Verdrag over de rechten van personen met een handicap (***). In deze teksten staat onder meer dat 'negatieve discriminatie' (of het 'gelijk behandelen' van personen die in aanvang 'niet gelijk zijn', doordat ze bijvoorbeeld dyscalculie hebben) in België strafbaar is. Geïndividualiseerde redelijke aanpassingen (zoals 20 tot 30% meer tijd voor toetsen, toetsen maken met een opzoekboekje, zakrekenmachine of tafelkaart...) zijn voor leerlingen met dyscalculie (die een 'gemotiveerd verslag' hebben om dit te staven) een **'recht'** geworden en niet iets wat het ene jaar wel en het andere jaar niet 'wordt toegestaan'. Het gaat hier niet meer om 'gunsten' die ze krijgen van leerkrachten die toevallig hun pad kruisen en het 'goed met hen menen'. Om duidelijk te maken hoe belangrijk aanpassingen voor iemands toekomst kunnen

zijn, verwijzen we naar getuigenissen van personen met leerstoornissen die terugblikken op hun schoolloopbaan (****). Uiteraard is het typisch dat er eerst geld is voor een film over dyslexie en dat getuigenissen over dyscalculie nog moeten volgen.

Toch zijn *niet alle problemen* voor leerlingen met dyscalculie *van de baan*. Zo blijft de klassenraad autonoom beslissen of iemand een getuigschrift basisonderwijs kan krijgen of niet (artikel 53 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997). Leerkrachten kunnen zelfstandig oordelen of leerlingen de doelen die in het leerplan opgenomen zijn in voldoende mate hebben bereikt. In de praktijk zien we daarom dat sommige scholen hier soepeler in zijn dan andere scholen. Het al dan niet krijgen van zo'n getuigschrift is daarom vaak afhankelijk van de school (en het ondersteunend CLB) waar kinderen toevallig mee te maken krijgen. Dit kan toch niet de bedoeling zijn! Bovendien moeten we ons afvragen waarom een aantal leerdoelen bereikt 'moet' worden door alle leerlingen met dyscalculie. Je hoeft toch ook niet alle kookrecepten uit het hoofd te kennen om een goede kok te worden? Heel wat zeer goede muzikanten kunnen helemaal niet vlot noten lezen... Waarom zijn snel tafels uit het hoofd kunnen opzeggen, het onthouden van formules en definities enzovoort zo belangrijk bij

deze leerlingen? Er zijn volwassenen die nog altijd problemen hebben met klokkijken. Zij hebben dit doel uit het leerplan wiskunde van het lager onderwijs dus niet verworven. Alvast één onder hen behaalde wel een doctoraatsdiploma in de biologie. Er zijn ook volwassenen met dyscalculie die een masterstitel in de orthopedagogiek behaalden, maar er nog altijd moeite mee hebben om in de koopjesperiode snel 50% korting uit te rekenen, terwijl ze dit in alle rust uiteraard wel inzichtelijk kunnen berekenen. Is het 'snel geautomatiseerd' kunnen oplossen, wat het probleem is bij dyscalculie, echt zo belangrijk? Is inzicht op zich niet voldoende? Het lijkt ons dan ook niet zo'n goede zaak dat scholen zomaar autonoom een getuigschrift kunnen weigeren voor kinderen met zware dyscalculie en dus onvoldoendes voor rekenen, terwijl ze voor alle andere vakken goede resultaten halen. We zien trouwens dat heel wat leerlingen met dyscalculie uit het TSO en BSO tot de 'betere leerlingen' van hun jaar behoren. Ze hoeven niet meer op de toppen van hun tenen te staan om er te komen en slagen erin met een positief zelfbeeld het secundair onderwijs af te maken en een succesvolle beroepsloopbaan uit te bouwen. Wat iemand aankan, hangt van veel factoren af. Het is dan ook bijzonder belangrijk om noch te hoog, noch te laag te mikken. Inzicht in de problematiek is voor zowel het kind/de jongere als voor zijn om-

geving essentieel om een goede keuze te maken. Elk boekje dat helpt om deze complexe problematiek te duiden, is dan ook heel welkom. We hebben lang uitgekeken naar het broertje of zusje van de dyslexie survivalgids (*). Maar de nieuwe spruit is er! Het was het wachten meer dan waard. Het is een kunst om complexe materie op een begrijpbare manier voor te stellen, zonder door te vereenvoudigen de werkelijkheid geweld aan te doen. De auteur (een logopedist(e) met een zelfstandige praktijk en docente aan de Arteveldehogeschool) slaagde hier echter perfect in. Dit boekje is dan ook heel bruikbaar om kinderen en hun omgeving inzicht te geven in wat er nu precies met hen aan de hand is, waar ze hulp kunnen vinden en hoe ze het best met hun problematiek kunnen omgaan in het dagelijkse leven. Er wordt ook (terecht!) ruimschoots aandacht geschonken aan de gedachten en gevoelens van kinderen met dyscalculie. Leuke mini-quizen en mopjes zorgen voor een fijn tussen-doortje. Dit boekje is een absolute aanrader voor de bibliotheek/boekenkast van iedereen die werkt met kinderen (en hun ouders) met dyscalculie.

Annemie Desoete en Ruth Vanderswalmen

* zie *Dyslexie Survivalgids* van dezelfde auteur

** *Logopedie* (2010), 23 (4), 4-9

*** <http://www.ond.vlaanderen.be/leerzorg/nieuw/dyslexiesoftware.htm>

**** <http://www.dyslexie.ugent.be/> klik links op 'trailer' of op 'Nederlands gesproken'

Wist je dat...

wiskunde reeds bekend was bij de vroegste culturen? Zo is uit **Egypte** de Rhind-papyrus afkomstig. Dit is het oudst bekende wiskundige geschrift ter wereld.

Wist je dat...

Arabische wiskundigen het **cijfer 0** vanuit India in Europa invoerden?

Wist je dat...

een **kerfstok** een stokje is waar men met een scherp voorwerp, zoals een mes of een steen, **sneetjes** in maakte om te kunnen **tellen**? Een kerfstok gebruikte men vroeger om de **schulden** van iemand vast te leggen.

VOORWOORD

Twee maal drie is vier, wiedewiedewiet en twee is negen.

'k Richt de wereld in wiedewiede naar mijn eigen zin.

Hai! Pippi Langkous, tollahé, tollahé, tollahopsasa

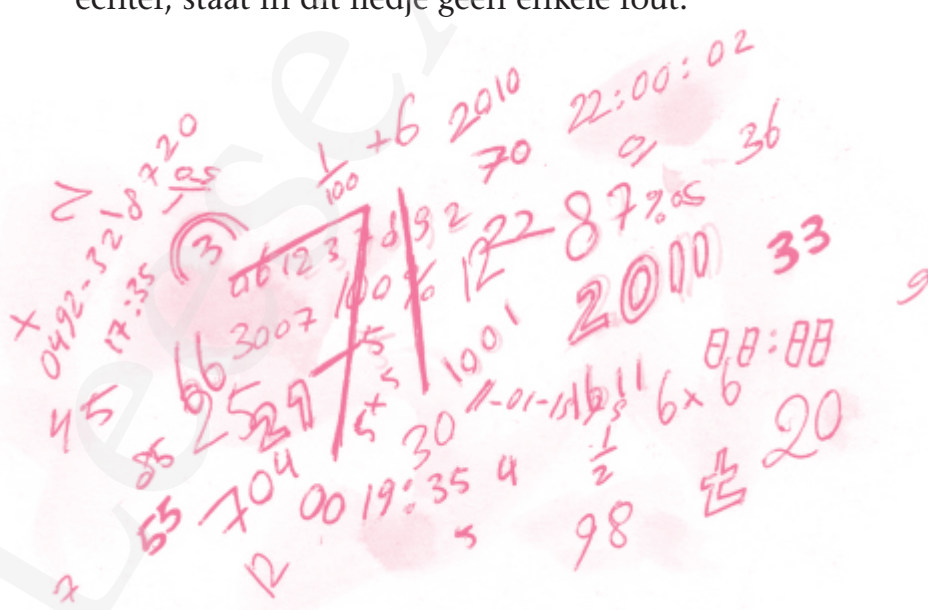
Hai! Pippi Langkous, die doet haar eigen zin.

Twee maal drie is vijf, wiedewiede wie wil van mij leren?

Vier min vijf is twee, diedeldoedel doe eens met ons mee.

De zangeres van dit stukje is **Pippi Langkous**. Het meisje met de rode vlechtjes dat zo graag dollen fratsen uithaalt. Het liedje is een klassieker geworden en waarschijnlijk zal Pippi nooit gedacht hebben dat haar liedje ooit in een boekje over dyscalculie zou verschijnen.

Voor sommigen onder ons is het duidelijk dat rekenen niet haar beste vak is. Voor heel wat mensen echter, staat in dit liedje geen enkele fout.

We worden in het dagelijkse leven heel vaak geconfronteerd met cijfers. Dit begint al 's morgens vroeg als de wekker afloopt.

**Hoe laat is het? Hoe lang mag ik nog blijven liggen?
Hoeveel tijd heb ik nog tot de trein gaat?**

Dit is wiskunde. De vertrektijden van de bussen lezen, de nummers op de bus zelf, een telefoonnummer tikken, een huisnummer zoeken... Rekenen gaat veel verder dan hoofdrekenen alleen. Rekenen hebben we elke dag nodig.

INHOUD

Voorwoord voor ouders, leerkrachten en zorgverleners	3
Voorwoord	10
Inleiding	14
Dit boekje kan je helpen	15
Hoe gebruik je dit boekje?	17
Wie ben ik?.....	18
Hoofdstuk 1: Over dyscalculie en rekenproblemen	19
Wat is dyscalculie?.....	19
Wat is een leerstoornis en wat is een leerprobleem?	22
Bij wie komt dyscalculie voor?	23
Hoe komt het dat je dyscalculie hebt?	23
Hoe kun je merken dat je dyscalculie hebt?	25
Mopje	25
Wat zijn mijn dyscalculie kenmerken?	26
Quiz	28
Hoofdstuk 2: Gevoelens	29
Geen zin meer	32
Zelfvertrouwen.....	33
Faalangst.....	34
Anders voelen.....	34
Vragenlijst.....	36
Mopje	39
Verhaal over Marie	40

Quiz.....	42
Hoofdstuk 3: Hulp zoeken	43
Rekenraadsel.....	47
Quiz.....	48
Hoofdstuk 4: School.....	49
STICORDI-maatregelen	52
Mopje	58
Hoofdstuk 5: Bekende mensen met dyscalculie.....	59
Hans Christian Andersen	59
Leonardo da Vinci	60
Cher.....	60
Thomas Alva Edison	61
Sir David Attenborough.....	61
Mopje	62
Hoofdstuk 6: Getuigenis van Charlotte.....	63
Hoofdstuk 7: Tips voor kinderen met dyscalculie	68
Hoofdstuk 8: Websites	70
Slotwoord en kruiswoordraadsel	72
Boodschap voor ouders, leerkrachten en hulpverleners	74

INLEIDING

- Vind je sommige rekenoefeningen telkens opnieuw heel moeilijk om te maken?
- Gaat de juf of de meester te snel bij een reken-toets?
- Maak je niet graag een rekenoefening op het bord?
- Denk je dat de andere kinderen om je zullen lachen als je moet rekenen?
- Vind je lezen en schrijven veel leuker en gemakkelijker dan rekenen?

Als jouw antwoord op de meeste van deze vragen **JA** is, lees dan zeker verder. Dit boekje is er voor jou en alle andere kinderen die moeite hebben met rekenen.